

Temat: Wydarzenia czerwca 1976 r. w Polsce.

Notatka:

1. Przyczyny:

- Załamanie tempa rozwoju gospodarczego – przestoje w pracy fabryk z powodu braku surowców i niezbędnych podzespołów sprowadzanych z Zachodu.
- Dysproporcje w gospodarce spowodowane nadmiernymi inwestycjami w przemyśle ciężkim i wydobywczym oraz marnotrawstwem środków, co doprowadziło do kryzysu energetycznego i transportowego.
- Lawinowy wzrost zadłużenia zagranicznego Polski (konieczność spłaty kredytów z odsetkami) co powodowało obciążenie budżetu państwa i brak funduszy na import artykułów niezbędnych do produkcji przemysłowej.
- Deficyt budżetowy.
- Zły stan gospodarki spowodowany nadmierną konsumpcją na kredyt.
- Rosnąca inflacja.
- Niemożność zaspokojenia konsumpcyjnych dążeń społeczeństwa.
- Kompromitacja rządowej polityki „propagandy sukcesu”.
- Ogłoszenie przez rząd wprowadzenia drastycznych podwyżek cen na niektóre artykuły konsumpcyjne w szczególności żywności. Podwyżki miały sięgnąć 70 % w przypadku mięsa i wędlin, 50% w przypadku masła i serów, 200 % w przypadku cukru, 150 % w przypadku ryżu.

2. Przebieg:

- 24 VI 1976 transmisja na żywo przemówienia premiera P. Jaroszewicza i ogłoszenie „nowych cen”.
- 25 VI 1976 rozpoczynają się strajki, demonstracje i manifestacje w Radomiu, Ursusie, Płocku, Łodzi. Władze próbują ukryć przed społeczeństwem fakt wybuchu zamieszek, nazywając je „drobnymi, chuligańskimi wybrykami”. W lęku przed rozszerzeniem się protestów na cały kraj rząd wycofuje się z podwyżek i proponuje rozpoczęcie „szerokich konsultacji na temat podwyżek i trudnościach w zaopatrzeniu”. Jednocześnie władze przeprowadzają szybką, brutalną akcję pacyfikacji strajków. Oddziały milicji mają zakaz używania broni palnej.
- 26-30 VI 1976 – **wydarzenia radomskie**- rozszerzenie się strajków na wszystkie zakłady w Radomiu w odpowiedzi na brutalne pacyfikacje i aresztowania organizatorów pierwszych strajków. Władze lokalne ogłaszają stan wyjątkowy i zamykają wszystkie zakłady. W konsekwencji na ulice wychodzą zrewoltowane tłumy mieszkańców miasta, kilka tysięcy ludzi, które dokonują podpalenia Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Miasto zostaje spacyfikowane przez ZOMO (Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej), których zadaniem było „likwidowanie zbiorowych naruszeń porządku publicznego” z użyciem gazu łzawiącego i armatek wodnych. Następują liczne aresztowania. Aresztowanych poddaje się torturom polegającym na przechodzeniu przez szpaler milicjantów uderzających aresztowanych pałkami tzw. „ścieżka zdrowia” .

3. Skutki:

- W strajkach uczestniczyło ponad 80 tys. ludzi, zastrajkowało 112 zakładów.
- Liczne aresztowania.
- Procesy polityczne kończące się wyrokami więzienia, grzywnami, zwolnieniami dyscyplinarnymi z pracy.
- Wilczy bilet – ograniczenie praw obywatelskich poprzez zakaz zatrudnienia lub podjęcia nauki.

- Aktywizacja środowisk opozycyjnych:
 - List 14 – oficjalny protest prawników na przeprowadzone z naruszeniem prawa akcje pacyfikacyjne (J. Olszewski).
 - Założenie Komitetu Obrony Robotników (1976 r.) , który organizował pomoc prawną i materialną dla aresztowanych i ich rodzin, następnie rozszerzył swoją działalność o organizowanie podziemnych wydawnictw tzw. drugi obieg wydawniczy, masowy kolportaż ulotek, organizowanie spotkań dyskusyjnych, prowadzenie „Uniwersytetu Robotniczego. Inicjatorami powstania byli: J.J Lipski, J. Kuroń, A. Macierewicz.
 - Powstanie Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela (1977 r.) , którego celem było wymuszenie na władzach przestrzegania Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka i Obywatela. Inicjatorami powstania byli A. Czuma, L. Moczulski, S. Niesiołowski, gen. M. Boruta- Spiechowicz.

Temat: Sierpień 1980 w Polsce.

Notatka:

1. Przyczyny:

- Pogarszająca się sytuacja gospodarcza w Polsce.
- Permanentne i kompleksowe braki zaopatrzeniowe podstawowych towarów.
- Wzmocnienie wiary Polaków w możliwość zmian zapoczątkowane wyborem kardynała Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978) oraz pielgrzymka Jana Pawła II do kraju (1-9 VI 1979 r).
- Podwyżka cen mięsa i wędlin.

2. Przebieg:

- 1 VII 1980 r.- podwyżka cen mięsa i wędlin skutkuje pierwszymi strajkami w Lublinie i Świdniku. W wyniku wydarzeń lubelskich strajki zaczęły rozprzestrzeniać się na cały kraj.
- 14 VIII 1980 r. – początek najważniejszego strajku w Stoczni Gdańskiej – L. Wałęsa i B. Borusewicz, strajkujący żądają przywrócenia do pracy A. Walentynowicz i L. Wałęsy, postawienia pomnika ofiar grudnia 1970, podwyżki płac o 2 tys. zł, zagwarantowania bezpieczeństwa strajkującym, utworzenie niezależnych samorządnych związków zawodowych.
- 15-31 VIII 1980 r. – rozprzestrzenianie się strajku na cały kraj.
- 30 VIII 1980 r. - podpisanie w Szczecinie porozumienia władz (K. Barcikowski) z przedstawicielami Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego (M. Jurczyk).
- 31 VIII 1980 r. - podpisanie w Gdańsku porozumienia władz (M. Jagielski) z przedstawicielami Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego (L. Wałęsa).
- 3 IX 1980 r. - podpisanie w Jastrzębiu Zdroju porozumienia władz (A. Kopeć) z przedstawicielami Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego (J. Sienkiewicz).
- XII 1980 – II 1981 r. – podpisanie porozumień (Ustrzyki Dolne, Rzeszów) rządowych ze strajkującymi rolnikami – gwarancja nienaruszalności chłopskiej własności, zniesienie ograniczeń w handlu gruntami, równorzędne traktowanie gospodarstw rolnych niezależnie od typu własności, zwiększenie produkcji maszyn rolniczych, poprawa zaopatrzenia sklepów wiejskich, swobody praktyk religijnych dzieci na koloniach letnich i żołnierzy w wojsku.

3. Skutki:

- 17 IX 1980 r. - przekształcenie komitetów strajkowych w Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”.
- Podpisanie przez władze polityczno-partyjne kraju **porozumień sierpniowych**:
 - zgoda na tworzenie wolnych niezależnych od władzy politycznej związków zawodowych
 - prawo do organizowania strajków
 - ograniczenie cenzury
 - udostępnienie środków masowego przekazu związkom wyznaniowym
 - uwolnienie więźniów politycznych
 - podwyżka płac
 - rekompensaty wzrostu kosztów utrzymania
 - zwiększenie miejsc w przedszkolach i żłobkach
 - wprowadzenie 3-letniego urlopu macierzyńskiego
 - wprowadzenie wolnych sobót
 - skrócenie czasu oczekiwania na mieszkanie
- Zmiany we władzach: odejście E. Gierka, nowym I sekretarzem KC PZPR S. Kania, nowym premierem J. Pińkowski.